

Kahramanmaraş- Elbistan Sanayi Üretimi Altyapısının İncelenmesi

Prof. Dr. Hasan Okuyucu

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Deprem kuşağı üzerinde yer alan Türkiye, tarihi boyunca büyük depremler yaşamıştır. 6 Şubat 2023'te merkez üssü Şehitkamil ve Ekinözü olan 7.8 ve 7.5 büyüklüklerindeki iki deprem, ilki 1939'da yaşanan Erzincan depremiyle başlayan Cumhuriyet dönemi depremleri arasında en büyük depremlerden olarak kayda geçmiştir ("afad.gov.tr", 2023). Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşanan bu depremler, Kahramanmaraş, Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa illerini ciddi ölçekte etkilemiş, Cumhuriyet Döneminin en büyük vefat ve yaralı ile sonuçlanan depremlerinden biri olmuştur (Bulut, 2017).

Deprem sadece bina kayıpları ve bunun bir sonucu olarak vefat ve yaralılar açısından değil, bölgenin önemli sanayi ve üretim merkezlerini de etkilemiş, bölge ve ülke ekonomisine darbe vurmuştur. Bu çalışmada, depremin Kahramanmaraş-Elbistan yöresindeki sanayi üretimi altyapısının incelenmesi hedeflenmiştir.

1986 yılında kalkınma öncelikli bölgeler içine dahil edilen Kahramanmaraş, günümüzde bölgenin gelişmekte olan sanayi bölgeleri içerisinde yer almaktadır (Gökçen, 1987). Afşin-Elbistan havzası Türkiye'nin en büyük linyit rezervlerini barındıran bölgedir (Tuncer ve Eskibaltacı, 2003). Bu nedenle de bölgede linyit rezervlerine dayalı iki büyük enerji santrali kurulmuştur. Bunlardan ilki 1984 yılında, ikincisi ise 2004 yılında kurulmuştur (Gürbüz ve Özdemir, 2016). İkinci santralin tamamlanmasıyla sanayi üretimi birçok kuldarda artış göstermiş, bölgeden 13 firma ISO 500 listesinde kendine yer bulmuştur (İstanbul Sanayi Odası, 2022). Başlıca enerji sektöründe birçok yatırım alan bölge, madeni mutfak eşyası üretiminde Türkiye'de zirvede yer almakta ve önemli ölçüde ihracat yapmaktadır (Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı Sektör Raporu, 2014). Bu sektörde, paslanmaz çelik alüminyum, bakır ve pirinç gibi hammaddeler kullanılmakta, elektro kaplama, yüzey modifikasyonu ve toz kaplama gibi işlemler tercih edilmektedir. Geleneksel el sanatlarından bakırcılığın bir uzantısı olan bu sektör yaklaşık 50'ye yakın firması ve 3000 üzeri personeliyle önemli bir istihdam kaynağıdır.

Bölgede yer alan diğer önemli sanayi sektörleri arasında dokuma ve iplik üretimi, süt ürünleri üretimi, kiremit-tuğla üretimi, yem-un-yağ üretimi yer almaktadır. Ayrıca, çimento, plastik, sunta, pres ve çırçır fabrikaları önemli sanayi kuruluşları arasında bulunmaktadır (Şahin ve Gürbüz, 2016).

Malatya özellikle 1950'li yıllardan itibaren, şehirleşme hareketinin bir sonucu olarak gıda, tekstil ve makine sektörlerinde hızlı bir sanayileşme sürecine girmiştir. Sonrasında 2. Ordu komutanlığının taşınması ve İnönü Üniversitesinin kuruluşu Malatya'nın şehirleşmesini hızlandırmıştır. Tekstil tesislerinin faaliyete geçmesi, kayısı işleme tesisleri ve Organize Sanayi Bölgesi'nin artan etkinliği Malatya'yı sosyoekonomik olarak Türkiye ortalamasının üzerine taşımıştır (Karataş, 2018). 2020 Elazığ depreminden de etkilenen Malatya sanayisinin 2023 depremleri sonrası durum tespiti elzemdir.

Çalışma sahamızda yer alan sanayi kuruluşlarının deprem sonrasında bina, hammadde ve stok, makine teçhizat ve iş gücü kaybı gibi etkilerle karşı karşıya kalması söz konusudur. Bu zararların fiziki hasar ve üretim kaybı gibi etmenlerin ne ölçüde olduğunun değerlendirilmesi,

sanayi üretimi ve dolayısıyla ihracat kapasitesinin araştırılması son derece kritik bir öneme sahiptir.